

१. तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) नेपाल एकीकरण अभियान पृथ्वी नारायण शाहबाट भएपनि यसलाई टुङ्गोमा पुर्‍याउन धेरै व्यक्तिहरूको योगदान रहेको छ । एकीकरण अभियानमा योगदान पुर्‍याउने व्यक्तिहरूको खोजी गरी सूची तयार पार्नुहोस् ।

उत्तर: नेपाल एकीकरण अभियान पृथ्वीनारायण शाहबाट सुरु भएपनि यसलाई टुङ्गोमा पुर्‍याउनेहरूमा

राजेन्द्र लक्ष्मी :- वि.सं. १८३४ मा राजा प्रतापसिंह शाहको निधन भएपनि उनका छोरा नाबालक रणबहादुर शाह नेपालका राजा बने । राजेन्द्रलक्ष्मीले राजा रणबहादुर शाहको नायवीको रूपमा शासन गरिन् । उनको शासकालमा लमजुङ, तनहुँ, कास्की लगायतका राज्यहरू नेपालमा गाभिए ।

बहादुर शाह :- बहादुर शाह पृथ्वीनारायण शाहका कान्छा छोरा तथा प्रतापसिंह शाहका भाइ थिए । उनले राजेन्द्रलक्ष्मीको मृत्युपश्चात् राजा रणबहादुर शाहका नायबको रूपमा शासनसत्ता सञ्चालन गरेका थिए । उनकै नायबी कालमा काजी दामोदर पाँडे र अमरसिंह थापा (राना) को नेतृत्वमा नेपाली फौजले १८४३ जेठ १० गते गुल्मी विजय गर्‍यो । १८४३ भदौ २६ गते चन्द्रकोट र खाँचीलाई नेपालमा एकीकरण गर्‍यो । त्यसलगत्तै घुरकोट, इस्मा, पर्वत, प्युठान, दाङ र रोल्पाको पनि एकीकरण भयो । नेपालको सिमाना भेरी नदीको आपसासम्म विस्तार गरेको नेपाली सेनाले वि.सं. १९४६ मा जुम्ला, बझाङ र डोटीलाई पनि नेपालमा गाभ्न सफल भयो । नेपाली फौजले वि.सं. १८४७ चैत ११ गते कुमाउँको राजधानी अल्मोडा कब्जा गरी गढवालतर्फ अघि बढ्यो । छोटो समयमा नै गढवालको राजधानी श्रीनगर नेपालको नियन्त्रणमा आयो ।

भीमसेन थापा :- राजा रणबहादुर शाहले भीमसेन थापालाई मुख्तियार (प्रधानमन्त्री) बनाए । भीमसेन थापा नेपाललाई बलियो र समृद्धशाली देश बनाउन चाहन्थे उनले नेपालको सिमाना सतलजसम्म विस्तार गरेका थिए ।

बहादुर शाहको समयमा चौविसी राज्यहरू एकीकरण गर्ने क्रममा छुटेका पाल्पा र सल्यानलाई पनि भीमसेन थापाले नेपालमा गाभ्न सफल भए ।

ख) नेपाल एकीकरण नभएको भए के हुन्थ्यो होला ? कल्पना गरी आफ्नो धारणा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

उत्तर : हजारौं वर्षसम्म लामो इतिहास बोक्न सफल भएको देशमध्ये नेपाल पनि एक हो । हाम्रो देश नेपाल कहिल्यै पनि कुनै विदेशी शासकको अधीनमा बस्नु परेन । हाम्रा पुर्खाहरूको योगदानले आजपनि हाम्रो नेपाल कसैसामु झुक्न परेको छैन । हामी सबै नेपाली आफ्नो शिर उच्च बनाएर हिड्न सकिरहेका छौं । यदि नेपाल एकीकरण नभएको भए आज हामी जसरी नेपाली भएको गर्व गर्छौं त्यो सायद सबै नेपालीमा हुने थिएन । न बाइसे न चौबिसे, कुनै पनि राज्य बाँकी रहने थिएन किनकी उपत्यकामा इसाई पादरीहरू छिरिसकेका थिए, नेपाल ब्रिटिश साम्राज्यको आँखा परिसकेका थिए । पृथ्वीनारायण शाहले नेपालको एकीकरण गरी यसको अखण्डतालाई कायम नराखेको भए विशाल भारतलाई निल्न सक्ने अङ्ग्रेजले पाललाई बाँकी राख्ने थिएन र आज स्वतन्त्र देश नेपालका स्वतन्त्र नेपाली जनता भन्न पाउने थिएनौं ।

त्यसैले आज हाम्रा पुर्खाहरूले गर्दा हामी स्वतन्त्र भएर खुशीसाथ जिउन पाएका छौं र नेपाली हुँ भनेर गर्व गर्न पाएका छौं ।

(ग) नेपाल एकीकरणमा बहादुर शाह र राजेन्द्रलक्ष्मीको योगदानको चर्चा गर्नुहोस् ।

उत्तर:

राजेन्द्र लक्ष्मी:

वि.सं. १८३४ मा राजा प्रतापसिंह शाहको निधन भएपनि उनका छोरा नाबालक रणबहादुर शाह नेपालका राजा बने । राजेन्द्रलक्ष्मीले राजा रणबहादुर शाहको नायवीको रूपमा शासन गरिन् । उनले आफ्ना ससुरा पृथ्वीनारायण शाहले सुरु गरेको नेपाल एकीकरणको अभियानलाई निरन्तरता दिइन् । उनको कौशल्य, अदम्य साहस र कुटनीतिक चातुर्यले नेपाललाई चौविकसी राज्यबाट सुरक्षित मात्रै राखिन उनको शासकालमा लमजुङ, तनहुँ, कास्की लगायतका राज्यहरू नेपालमा गाभिए ।

बहादुर शाह :

बहादुर शाह पृथ्वीनारायण शाहका कान्छा छोरा तथा प्रतापसिंह शाहका भाइ थिए । उनले राजेन्द्रलक्ष्मीको मृत्युपश्चात् राजा रणबहादुर शाहका नायवको रूपमा शासनसत्ता सञ्चालन गरेका थिए । उनकै नायबी कालमा काजी दामोदर पाँडे र अमरसिंह थापा (राना) को नेतृत्वमा नेपाली फौजले १८४३ जेठ १० गते गुल्मी विजय गर्‍यो । १८४३ भदौ २६ गते चन्द्रकोट र खाँचीलाई नेपालमा एकीकरण गर्‍यो । त्यसलगत्तै घुरकोट, इस्मा, पर्वत, प्युठान, दाङ र रोल्पाको पनि एकीकरण भयो । नेपालको सिमाना भेरी नदीको आपसासम्म विस्तार गरेको नेपाली सेनाले वि.सं. १९४६ मा जुम्ला, बझाङ र डोटीलाई पनि नेपालमा गाभ्न सफल भयो नेपाली फौजले वि.सं. १८४७ चैत ११

गते कुमाउँको राजधानी अल्मोडा कब्जा गरी गढ़वालतर्फ अघि बढ्यो । छोटो समयमा नै गढ़वालको राजधानी श्रीनगर नेपालको नियन्त्रणमा आयो । बहादुर शाहको नायबीमा नेपाल एकीकरण द्रुत गतिमा अगाडि बढिरहेकै समयमा नेपाल र चीन बीच युद्ध भयो । एकीकरण अभियानमा केही समयका लागि पुर्णविराम लाग्यो । राजा रणबहादुर शाह र उनका काका बहादुर शाह बीच मनमुटाव बढे जाँदा रणबहादुर शाहले बहादुर शाहलाई जेल हाले ।

If you have any suggestions or feedback you can send us an mail at Nepalnotes@gmail.com.

You can also find us on different social media platforms like Facebook, Instagram, Twitter, YouTube etc.